

Høring om valgordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt

Høringsnotat 27. august 2020.

Innholdsfortegnelse

Del 1: Bakgrunn	2
1.1 Innledning.....	2
Del 2: Valg av ordning	2
2.1 Dagens ordning.....	2
2.2 Ordning med flertallsvalg.....	3
2.3 Kirkerådets vurdering.....	3
2.4 Kirkerådets anbefaling.....	4
Del 3: Økonomiske og administrative konsekvenser	4

Del 1: Bakgrunn

1.1 Innledning

Valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet ble gjennomført som preferansevalg ved valget 2019. Det foreslås å gå over fra preferansevalg til flertallsvalg ved valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Flertallsvalg er en mye enklere valgordning og gjennomgang av valgresultatet fra 2019 viser at det er få tilfeller der flertallsvalg ville gitt et annet resultat enn dagens ordning med preferansevalg.

Del 2: Valg av ordning

2.1 Dagens ordning

Valg av prest og lek kirkelig tilsatt til bispedømmeråd og Kirkemøtet ble gjennomført som preferansevalg ved valget 2019. Det betyr at de stemmeberettigede kunne rangere kandidatene med tall fra 1 til 5 i prioritert rekkefølge. Man kunne velge å ikke rangere alle hvis man ikke ville.

Ved preferansevalg vil velgeren rangere kandidatene i den rekkefølgen hun eller han ønsker at de skal velges. Både velgerens første-, andre-, tredje-, fjerde- og femtepreferanse kan spille en rolle i det endelige valgoppgjøret. Ordningen er lett for velgerne som avgir stemme, men har en komplisert opptelling. Ordningen ble prøvd ut ved kirkevalgene i 2009 og 2011. En av utfordringene med preferansevalg er at det kan være vanskelig for velgerne å få nok informasjon om kandidatene til å kunne danne seg en preferanse om hvem de ønsker valgt. Ved valg av prester og leke kirkelige tilsatte er det grunn til å tro at velgerne vil kunne ha lettere mulighet til å danne seg en mening om dette enn leke velgere vil ha, ettersom velgerne i disse særskilte valgene tilhører presteskaper og/eller gruppen av kirkelige tilsatte.

Det ble avgitt 2 475 stemmer ved valg av lek kirkelig tilsatt og 972 stemmer ved valg av prest ved valget i 2019.

Av de 22 valgene til prest og lek kirkelig tilsatt var det fire tilfeller av at valgresultatet hadde blitt annerledes hvis valget var gjennomført som flertallsvalg og ikke preferansevalg. Det vil si at den som til slutt ble valgt ikke var den som hadde flest førstestemmer. Dette var tilfellet ved valg av lek kirkelig tilsatt i Nord-Hålogaland, Bjørgvin og Borg, og ved valg av prest i Stavanger.

Når man skal telle stemmesedler ved preferansevalg må man først registrere inn alle preferansene fra alle velgerne. Det betyr at det må registreres opp til fem tall per stemmeseddel. Disse må legges inn i et datasystem manuelt. Her er det mye potensiale for feil hvis man ikke passer godt på.

I 2019 ble opptelling og valgoppgjør gjort i Excel. Dette var svært sårbart da det krevde en del manuelle operasjoner. Når man gjør manuelt valgoppgjør ved preferansevalg må man ha veldig god kontroll på hva man gjør, for det er en prosess som krever mange ledd. Man skal stryke den kandidaten som har fått færrest

førstestemmer. Da skal andrestemmene telles med for de som hadde stemt på denne kandidaten. Sånn fortsetter man til en kandidat har fått flertall. Kirkerådet leide inn en ekstern konsulent for å kvalitetssikre valgoppgjørene. Dette var nødvendig for å sikre riktig resultat.

Det var uklarhet i kirkevalgreglene om hvordan kåring av vara skulle skje. Kirkerådets arbeidsutvalg fastsatte i april 2019 utfyllende bestemmelser for dette, men det var likevel rom for tolking som skapte usikkerhet i valgoppgjøret.

2.2 Ordning med flertallsvalg

Som alternativ til dagens ordning foreslås det en ordning med flertallsvalg. Der vil velgeren kunne gi stemme til én kandidat. Den kandidaten som får flest stemmer blir valgt. Dette er en veldig enkel og forståelig ordning. Velgeren vil kunne gi uttrykk for hvilken kandidat den ønsker mest at blir innvalgt. Opptelling og valgoppgjør vil bestå av å telle stemmene og den som får flest stemmer er valgt. Det skal registreres ett valg per stemmeseddel.

2.3 Kirkerådets vurdering

Preferansevalg er en valgordning som ivaretar en del hensyn. Det viktigste er at den kandidaten som blir valgt kan ha en bredere støtte enn en kandidat valgt ved flertallsvalg. Man kan se for seg at tre kandidater er ganske like og de til sammen har et flertall av velgerne bak seg, men at velgerne fordeler seg mellom de tre. I en ordning med flertallsvalg kan det da være en helt annen kandidat som får flest stemmer, selv om hun egentlig ikke har flertallet bak seg. Alle velgerne som stemte på en av de tre ville kanskje heller at en av de andre tre ble valgt enn denne fjerde. Dette vil bli fanget opp i en ordning med preferansevalg der også andre- og tredjepreferanser kan ha noe å si for resultatet.

Flertallsvalg er en mye enklere ordning, der velgerne må gi uttrykk for hvem de aller mest vil ha. Det er også lett å forholde seg til at den som har fått flest stemmer er den som blir valgt. Ved valget i 2019 ville også 18 av 22 valgresultat (altså over 80%) vært like hvis en hadde hatt den enklere ordningen med flertallsvalg. Da blir det et spørsmål hvor mye ressurser man vil legge i å sikre de få tilfellene der velgerne fordeler seg på en sånn måte at preferansevalg har noe å si. Det vil være svært forenkende for valgprosessen, og spare mye tid i opptellingen og valgoppgjøret, hvis man velger en ordning med flertallsvalg. Dette vil bety en redusert belastning for bispedømmene i den krevende fasen i dagene rett etter valget.

Hvis man holder på preferansevalg som valgordning må reglene oppdateres så de er tydeligere på hvordan valgoppgjør, særlig for vara, skal gjøres. Det er også svært sårbart å bruke Excel til denne prosessen, så man bør skaffe et datasystem som gjør valgoppgjøret.

2.4 Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet anbefaler å gå over til en ordning med flertallsvalg av forenklingshensyn.

Del 3: Økonomiske og administrative konsekvenser

Hvis man går over til flertallsvalg vil det innebære en betydelig forenkling av opptelling og valgoppgjør. Dette betyr at bispedømmene vil spare ressurser og at det vil bli en redusert belastning på dem som organiserer valget i bispedømmene.

Hvis man velger å holde på ordningen med forholdstallsvalg vil det måtte kjøpes inn et datasystem som kan håndtere valgoppgjøret. Det ble ved valgene i 2009 og 2011 kjøpt inn tjenester fra Universitetet i Oslo til en kostnad av om lag kr 300 000 for bistand i forbindelse med valgoppgjørene ved preferansevalg. Den gangen ble imidlertid også valgene ved valg av leke medlemmer til bispedømmerådet og Kirkemøtet gjennomført som preferansevalg. Det er ikke gjort noen ny utredning av kostnader for dette.